

วิเคราะห์ปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติในประเทศไทย

1. หลักเกณฑ์กฎหมายคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย

กฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการคุมประพฤติและวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56, 57 และ 58 ซึ่งหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญา ทั้ง 3 มาตรา นี้ กล่าวถึงการรอกำหนดโทษและการรอกำหนดโทษตลอดจนเงื่อนไขคุมความประพฤติ ผลของการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขความผิดซ้ำใหม่และมิได้กระทำความผิดซ้ำใหม่ นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ซึ่งบัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติและวิธีดำเนินการคุมประพฤติ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ โดยที่มาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงวิธีการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดไว้ให้อำนาจศาลที่จะปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัว โดยศาลพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่ให้รอกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกำหนดโทษไว้ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น สมควรมีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ตลอดจนวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ เพื่อให้ประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับอย่างสมบูรณ์

1.1 หลักเกณฑ์การส่งคุมประพฤติ

มาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้วางหลักเกณฑ์การส่งคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดไว้ ดังต่อไปนี้

1. โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำลงนั้นต้อง เป็นโทษจำคุก

การคุมประพฤติจะใช้กับคดีที่มีโทษจำคุกเท่านั้น คดีที่มีโทษอื่น ๆ เช่น กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน ไม่อาจใช้วิธีการคุมประพฤติกับผู้กระทำความผิดได้ ทั้งนี้ เนื่องจาก

การคุมประพฤติ เป็นวิธีการที่พัฒนามาในฐานะที่เป็นรูปแบบของทางเลือกแทนการจำคุก แต่ตามเหตุผลแล้วการคุมประพฤติก็อาจใช้เป็นทางเลือกแทนการลงโทษได้ทุกรูปแบบ ดังนั้น จึงไม่มีเหตุผลที่จะจำกัดวิธีการคุมประพฤติโดยมีบทบัญญัติกฎหมายให้ใช้เฉพาะกับความผิดที่มีโทษจำคุกอย่างเดียว¹ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นได้มีการขยายขอบเขตการใช้วิธีการคุมประพฤตินำมาถึงคดีที่มีโทษปรับด้วย แต่เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของมาตรา 56 จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษเป็นมาตรการหลัก และได้บัญญัติให้การรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษมีเฉพาะโทษจำคุก เป็นความประสงค์ของกฎหมายไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ยังไม่เคยได้รับโทษจำคุก ต้องรับผลร้ายจากโทษจำคุกโดยยังมีโอกาสกลับตัวได้ ส่วนโทษอย่างอื่นไม่มีเหตุผลที่จะรอ² ดังนั้น เมื่อการคุมประพฤติเป็นมาตรการประกอบดังกล่าว จึงไม่อาจใช้กับคดีที่มีโทษอย่างอื่นได้ ทั้ง ๆ ที่การคุมประพฤติน่าจะนำไปใช้แทนโทษอย่างอื่นได้ เพราะหลักการคุมประพฤติเป็นเรื่องของการแก้ไขผู้กระทำความผิด

2. โทษจำคุกนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี

ความผิดที่ได้กระทำลงไปต้องไม่เป็นความผิดที่ร้ายแรงซึ่งศาลกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และจะเป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญาหรือโทษตามกฎหมายอื่นก็ได้ ระดับความรุนแรงของโทษจำคุกเป็นตัวกำหนดว่าการคุมประพฤติสามารถนำไปใช้ในคดีได้หรือไม่ หากลงโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปีแล้ว ไม่ว่าจะเป็คดีความผิดประเภทใดก็สามารถใช้วิธีการคุม

¹ United Nations, Department of Social Affairs, Probation and Related Measure (New York, 1951) p. 6 อ้างถึงใน วิไล จิวังกร,

"กฎหมายคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย," วิทยานิพนธ์ปริณฎยามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528, หน้า 136.

² จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 1042.

ประพจน์ได้ ดังนั้น บรรดาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 2 ปี หรือแม้เกิน 2 ปี แต่หากโทษที่ศาลจะลงนั้นไม่เกิน 2 ปี หรือคดีที่มีโทษขั้นต่ำตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปก็สามารถที่จะใช้วิธีการคุมความประพจน์ได้

3. ไม่ปรากฏว่าผู้ันได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษในความผิดฐานประมาทหรือลหุโทษ

คำว่าไม่ปรากฏว่าผู้ันได้รับโทษจำคุกมาก่อนนั้น หมายความว่า จำเลยไม่ได้รับโทษจำคุกมาก่อนคดีที่ศาลกำลังจะพิพากษา คดีที่จำเลยได้รับโทษจำคุกนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำความผิดก่อนคดีที่จะพิพากษา เมื่อปรากฏว่าก่อนศาลจะพิพากษาคดีนี้ จำเลยกำลังรับโทษจำคุกอยู่ ศาลก็รอการลงโทษจำเลยอีกไม่ได้³ บุคคลที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนนั้น หมายถึง บุคคลนั้นเคยรับโทษจำคุกมาจริง มิใช่ศาลพิพากษาให้จำคุกแต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ และแม้จะได้รับโทษจำคุกมาไม่ครบกำหนดก็ถือว่าเคยได้รับโทษจำคุกมาแล้ว แต่ถ้าถ้าเป็นแต่เพียงศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ถ้ายังไม่ได้ตัวจำเลยมารับโทษจำคุกตามคำพิพากษานั้นเกินกำหนดเวลาอันเป็นการล่องเลยการลงโทษ ก็ถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ส่วนกรณีที่เคยถูกศาลพิพากษาลงโทษถึงจำคุกแล้วแต่ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินออกมาให้ถือว่าบรรดาผู้ต้องโทษและได้พ้นโทษไปแล้วก่อน หรือในวันพระราชบัญญัติใช้บังคับเป็นผู้ไม่เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น ๆ กรณีเช่นนี้ก็ถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน⁴

นอกจากนี้ ศาลไม่มีหน้าที่ต้องสอบถามจำเลยว่าเคยต้องโทษมาจริงหรือไม่ เมื่อมีผู้กล่าวหาขึ้นมาสมควรสอบสวนได้ถาม ศาลก็จะสอบสวนได้ถามตามทางการ แต่หาใช้วิธีที่ศาลจะแสเสาะหาเรื่องขึ้นเองไม่ โดยเฉพาะ เมื่อไม่มีฝ่ายใดกล่าวอ้างขึ้นว่าจำเลยเคยต้องโทษ

³ คำพิพากษาฎีกาที่ 970/2507

⁴ เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ 1812/2527

ศาลก็จะไม่มีอะไรซักถาม แม้จะปรากฏขึ้นภายหลังว่าจำเลยที่ศาลพิพากษาให้รอกการลงโทษนั้น เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแล้ว ก็ไม่มีทางที่ศาลนั้นเองจะแก้คำพิพากษาในภายหลังได้^๕

4. ศาลเห็นสมควรให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด หรือเหตุอันควรปรานี

เหตุที่ศาลเห็นเป็นการสมควรให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ โดยจะต้องอ้างเหตุต่าง ๆ ในมาตรา 56 ได้บัญญัติเหตุที่ศาลควรคำนึงไว้หลายประการ ซึ่งอาจต้องคำนึงถึงเหตุใดเหตุเดียวหรือหลายเหตุประกอบกันก็ได้ เหตุที่กำหนดไว้ก็เพื่อเป็นดุลพินิจของศาล ถ้าศาลเห็นสมควรให้รอกการลงโทษ จึงไม่ใช่เรื่องบังคับให้ศาลต้องรอกการลงโทษเมื่อมีเหตุที่กำหนดไว้เสมอไป

5. ระยะเวลาการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษจะต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา

เมื่อปรากฏว่าผู้กระทำความผิดอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรอกการลงโทษได้โดยศาลเห็นสมควรด้วยดังกล่าวมาแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษไว้แต่รอกการลงโทษแล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดแต่ต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา

^๕ จิตติ ตึงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 ตอนที่ 2,

6. ภายในระยะเวลาการกำหนดโทษหรือการลงโทษ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังนั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

การรอกการลงโทษและรอกการกำหนดโทษนี้ ศาลมีอำนาจจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังนั้นด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าศาลจะกำหนดต้องกำหนดไว้ในคำพิพากษาดังเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังผู้กระทำความผิดตามมาตรา 56 มี 5 ข้อ ซึ่งศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อก็ได้

1.2 หลักเกณฑ์การสืบเสาะและพินิจ

การคุมประพฤติ เป็นวิธีการที่ยึดหลักการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเพื่อมาแก้ไขเป็นรายบุคคล กระบวนการคัดเลือกอาจอยู่ในรูปแบบที่ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจเลือกเองโดยพิเคราะห์จากข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่ในสำนวนคดี เช่น คำฟ้อง คำให้การ อีกรูปแบบหนึ่งของการคัดเลือกก็คือ การสืบเสาะและพินิจ โดยมีพนักงานคุมประพฤติรับผิดชอบในการสอบสวนเกี่ยวกับประวัติ บุคลิกนิสัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทางสังคมของผู้กระทำความผิด แล้วทำรายงานเสนอต่อศาลเพื่อประกอบดุลพินิจในการคัดเลือกว่าผู้ใดสมควรได้รับการคุมประพฤติ

ก. อำนาจของศาลในการสั่งสืบเสาะและพินิจ

ระบบการคุมประพฤติของประเทศไทย ได้ให้ศาลใช้ประโยชน์จากการสืบเสาะและพินิจได้ โดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 11

"ในคดีที่ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษไม่ว่าเวลาใดก่อนมีคำพิพากษา ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะและพินิจ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของ

จำเลยตลอดจนสภาพความผิดและเหตุอันควรปรานี พร้อมทั้งความเห็น มาตรา 6 (3) แล้ว
รายงานต่อศาล เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาได้

เมื่อศาลได้รับรายงานและความเห็นตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลอาจ
เรียกพนักงานคุมประพฤติหรือจำเลยมาสอบถามหรือสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะ
และพินิจข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้"

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ให้อำนาจศาลสั่งพนักงานคุมประพฤติทำการ
สืบเสาะและพินิจพร้อมทั้งทำรายงานเสนอต่อศาลก่อนมีคำพิพากษา ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งให้สืบเสาะ
และพินิจได้ทุกคดีถ้าจำเลยไม่มีประวัติเคยต้องโทษมาก่อน หรือเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็น
โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้ศาล
เลือกสั่งสืบเสาะและพินิจได้ทุกคดีโดยไม่บังคับให้ต้องสั่งทุกคดี ดังนั้น ในทางปฏิบัติศาลจะสั่ง
สืบเสาะและพินิจหรือไม่นั้นจึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจอิสระของศาล หากไม่สั่งศาลก็ยังมีอำนาจในการสั่ง
คุมประพฤติได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 56 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ข. อำนาจและหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ

เมื่อศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจแล้ว กระบวนการ
สืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยก็เริ่มขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ
ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 6 ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงาน
คุมประพฤติไว้ ดังนี้

"ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น และ
ให้มีอำนาจหน้าที่ในการสืบเสาะและพินิจ ดังนี้

(1) สืบเสาะและพินิจเรื่อง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา
อบรม สุขภาพภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของจำเลย ตลอดจนสภาพความผิดและ
เหตุอันควรปรานีตามที่ศาลสั่ง เพื่อรายงานต่อศาล

(2) ส่งตัวจำเลยให้แพทย์ตรวจเกี่ยวกับสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ

(3) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของจำเลยว่าจะปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟูตนเองได้เพียงใดหรือไม่ ตลอดจนความต้องการของจำเลย เกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ"

จากพระราชบัญญัตินี้ได้ถือว่าพนักงานคุมประพฤติ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 10 "ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา"

และ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤตินี้มีประสิทธิภาพและมีผลบังคับตามกฎหมาย มาตรา 7 ได้บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤตินี้มีอำนาจดังต่อไปนี้ คือ

(1) เข้าไปในสถานที่ที่จำเลยหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องด้วย ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้น เกี่ยวกับกรณีที่อยู่ ในมาตรา 6

ในกรณีที่เป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกถึงพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้ต่อ เมื่อมีคำสั่งของศาล

(2) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่อยู่ ในมาตรา 6 มาพบและสอบถามหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ

(3) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันจะใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรณีที่อยู่ ในมาตรา 6

ในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจและจัดทำรายงานเสนอความเห็นต่อศาลซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของพนักงานคุมประพฤติ เนื่องจากศาลไม่ทราบรายละเอียดเพียงพอในการใช้ดุลพินิจประกอบการพิจารณาว่า ควรจะใช้วิธีการคุมประพฤติหรือส่งตัวจำเลยไปปรับโทษจำคุก ซึ่งในการรวบรวมข้อเท็จจริงโดยละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลย จำเป็นที่จะต้องสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจำเลย หรือบุคคลอื่นที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับจำเลยได้ และ เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ผลจึงต้องไปตรวจดูสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมและสังคม อันอาจมีอิทธิพลชักจูงจำเลยให้

กระทำคามผิด การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทางประวัติส่วนตัวและทางสังคมของจำเลย อาจจะทำโดยเรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบก็ได้ และในกรณีที่ต้องอาศัยพยานวัตถุหรือพยานเอกสาร พนักงานคุมประพฤติก็สามารถสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารนั้นให้พนักงานคุมประพฤติได้

นอกจากนี้ การที่กฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานแก่พนักงานคุมประพฤติในฐานะ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะต้องทำงานเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดทั้งในส่วนของ การสืบเสาะและพินิจและการควบคุมสอดส่อง การปฏิบัติหน้าที่จึงต้องอยู่ภายใต้ปัจจัยทางด้านสังคมและทางด้านกฎหมายไปพร้อมกัน กล่าวคือ

ปัจจัยทางสังคม (Social worker) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากจำเลยพนักงานคุมประพฤติจะต้องทำงานด้านสืบเสาะและพินิจ โดยอาศัยความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างพนักงานคุมประพฤติและจำเลย พร้อมทั้งทำให้จำเลยเกิดความศรัทธาเชื่อถือยอมรับวิธีการคุมประพฤติและพนักงานคุมประพฤติด้วย เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการควบคุมและสอดส่องต่อไป

ปัจจัยทางกฎหมาย (Law officer) การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากจะอาศัยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับจำเลยแล้ว ยังต้องมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายด้วยซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงระหว่างพนักงานคุมประพฤติกับจำเลย เพราะศาลได้พิจารณาแล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามกฎหมาย ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องเป็นผู้รักษากฎหมายโดยเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายกับผู้ถูกลงความประพฤติดำเนินไปพร้อมกับการสร้างสัมพันธ์ภาพทางสังคม เพื่อทำให้เกิดผลดีในการปฏิบัติงานต่อไป

ค. การเสนอความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ

เมื่อพนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจเสร็จแล้ว จะต้องทำรายงานเสนอต่อศาลพร้อมทั้ง เสนอความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของจำเลยว่าจะปรับปรุงแก้ไขหรือ

ฟื้นฟูตนเองได้เพียงใดหรือไม่ และในรายงานจะต้องระบุถึงความต้องการของจำเลยเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ ความเห็นที่พนักงานคุมประพฤติจะเสนอต่อศาลมี 3 แนวทาง คือ

- 1) วิธีการคุมความประพฤติน่าจะไม่ได้ผลหรือไม่เหมาะสมกับจำเลย พนักงานคุมประพฤติจะเสนอความเห็นนี้เมื่อเห็นว่า โอกาสที่จะหวนกลับไปกระทำความผิดใหม่อีกมีเปอร์เซ็นต์สูง ซึ่งสังคมส่วนใหญ่จะต้องเสี่ยงภัยมากเกินไป
- 2) วิธีการคุมความประพฤติน่าจะเหมาะสมกับจำเลย เมื่อพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นว่า การกระทำผิดของจำเลยไม่ถึงขั้นเป็นภัยต่อสังคมอย่างร้ายแรง และจำเลยสมควรได้รับโอกาสแก้ไขตนเองสักครั้งหนึ่ง พนักงานคุมประพฤติจะเสนอความเห็นนี้ต่อศาล ในกรณีเช่นนี้พนักงานคุมประพฤติจะเสนอเงื่อนไขและแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับจำเลย เป็นรายบุคคลต่อท้ายความเห็นด้วย เพื่อประกอบดุลพินิจของศาลในการกำหนดเงื่อนไขขั้นสุดท้ายต่อไป
- 3) เสนอความเห็นเชิงวิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีและพฤติกรรมจำเลย ซึ่งให้ศาลใช้ดุลพินิจในการพิพากษาคดีตามที่ศาลเห็นสมควร เป็นกรณีก้ำกึ่ง ซึ่งยากที่จะตัดสินใจให้ความเห็นไปในทาง (1) หรือ (2) ได้

ในการเสนอความเห็น พนักงานคุมประพฤติจะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมาก ในกรณีที่เสนอความเห็นตาม (1) หรือ (2) พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีเหตุผลประกอบเสมอว่าเหตุใดจึงมีความเห็นเช่นนั้น ส่วนในกรณีที่ตาม (3) พนักงานคุมประพฤติจะวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของรูปคดีตลอดจนเรื่องราวทั้งหมดของจำเลยให้ศาลทราบ ความเห็นของพนักงานคุมประพฤติต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่สืบเสาะมาได้เสมอ

ง. อำนาจของศาลในการรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจ

อำนาจของศาลในการรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจตามพระราชบัญญัติวิธี
ดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 13

"ศาลมีอำนาจที่จะรับฟังรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติตาม มาตรา 11 โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบ แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานและความเห็นเช่นนั้น เป็นผลร้ายแก่จำเลย ให้ศาลแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้จำเลยทราบ เมื่อจำเลยคัดค้าน พนักงานคุมประพฤตินิติชนิยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็นก่อน และจำเลย มีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้"

การรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติมาประกอบดุลพินิจใน การพิจารณาลงโทษจำเลย จึงเป็นอำนาจของศาลที่มีกฎหมายรับรอง ไม่ใช่การรับฟังข้อเท็จจริง นอกสำนวนแต่อย่างใด ศาลจึงสามารถรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจได้ แต่ศาลจะเห็นด้วย หรือไม่กับความเห็นของพนักงานคุมประพฤติในรายงานสืบเสาะและพินิจเป็นดุลพินิจของศาล เนื่องจากความเห็นของพนักงานคุมประพฤติไม่มีผลบังคับให้ศาลต้องรับฟังยุติตามที่เสนอมา ความ เห็นดังกล่าวไม่อาจลบล้างอำนาจอิสระของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลยังมีอำนาจอิสระ และดุลพินิจโดยสมบูรณ์อย่างแท้จริงในการพิพากษาคดีตามที่เห็นสมควร รวมทั้งการที่จะไม่รับฟัง ความเห็นของพนักงานคุมประพฤติก็ได้ถ้าเห็นว่าไม่น่าเชื่อถือ ขาดเหตุผลหรือด้วยเหตุผลประการ อื่น นอกจากนี้ ศาลยังสามารถตรวจสอบความถูกต้องของรายงานสืบเสาะและพินิจได้โดยการ เรียกพนักงานคุมประพฤติไปสอบถาม หรือเรียกสำนวนการสืบเสาะและพินิจไปตรวจสอบได้ตลอด เวลา อีกทั้งยังมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะเพิ่มเติมได้หากเห็นว่า การสืบเสาะยัง ขาดตกบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ และการที่กฎหมายให้อำนาจศาลรับฟังรายงานของพนักงานคุม ประพฤติ โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบ แต่สิ่งที่พนักงานคุมประพฤติจะ เสนอต่อศาลนั้นจะ ต้องมีหลักฐานที่พิสูจน์ได้ มิฉะนั้นหากเกิดกรณีที่จำเลยคัดค้านรายงาน พนักงานคุมประพฤติไม่ สามารถหักล้างข้อโต้แย้งของจำเลย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นของพนักงานคุมประพฤติกับคำพิพากษาของศาล พบว่ามีความสอดคล้องกันสูงมาก^๕ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสอดคล้องระหว่างข้อ เสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติกับคำพิพากษามีดังนี้^๖

1. พนักงานคุมประพฤติอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ที่จะเสนอแนะทางเลือกในการพิพากษาคดีต่อศาล เนื่องจากพนักงานคุมประพฤตินี้มีความรู้เกี่ยวกับผู้กระทำผิดจากการสืบเสาะและพินิจ โดยศาลจะมีความเชื่อถือและ เห็นด้วยในรายงานสืบเสาะและพินิจ
2. พนักงานคุมประพฤติจะ เสนอแนะในการพิพากษาคดีอย่างรอบคอบซึ่งตรงกับ ความเชื่อของผู้พิพากษา หรือสามารถ เคารใจผู้พิพากษาได้
3. พนักงานคุมประพฤติและศาลอาจยึดถือหรือ เน้นปัจจัยในการพิจารณาตัดสินคดีตรงกัน
4. บางคดีทั้งผู้พิพากษาและพนักงานคุมประพฤติต่างตีความว่าเป็นคดี "Clear-Cut" คือ มีข้อกำหนดอย่างชัดเจนว่าจะต้องพิพากษาจำคุกหรือคุมความประพฤติ ได้แก่ คดีที่ผู้กระทำผิด เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เป็นต้น

ส่วนในเรื่องขอบเขตของการรับฟังรายงานและความเห็น ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 483/2524 อธิบายว่า การที่ศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤตีสืบเสาะและพินิจจำเลย เพื่อทราบ

ใน ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าศาลมีคำพิพากษาเห็นด้วยกับข้อ เสนอแนะของ พนักงานคุมประพฤติระหว่างร้อยละ 89-99 สำหรับในประเทศไทย ได้มีการวิจัยพบว่า ศาลมี คำพิพากษาไปในทำนองเดียวกันกับข้อ เสนอแนะของพนักงานคุมพฤติก่อนข้างสูง คือ ร้อยละ 72.7 รายละเอียดโปรดดู สุพจน์ สุโรจน์, "ความสัมพันธ์ระหว่างข้อ เสนอแนะของพนักงาน คุมประพฤติกับคำพิพากษาของศาล," คสุพาท 32 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2528) : 38-50.

^๕ Stephen E. Doeren and Mary J. Hageman, Community Corrections (Ohio : Anderson Publishing Co., 1982), p. 64.

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความประพฤติ ตลอดจนสภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวจำเลย มิใช่เรื่อง
ที่ศาลสั่งให้มีการสืบพยานเกี่ยวกับการกระทำที่โจทก์ฟ้องว่าเป็นความผิด แต่เป็นเรื่องสืบเสาะ
ข้อเท็จจริงเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาโทษและวิธีการที่ปฏิบัติต่อจำเลยเท่านั้น ถึงแม้ตาม
พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 13 ศาลจะมี
อำนาจรับฟังรายงานของพนักงานคุมประพฤติตามมาตรา 11 โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบ
ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นพยานสำหรับการพิจารณาเรื่องโทษและวิธีการที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำผิด
เท่านั้น หากใช้พยานหลักฐานที่จะนำมาวินิจฉัยการกระทำที่ถูกต้องด้วยไม่ จึงนำข้อเท็จจริงจาก
รายงานของพนักงานคุมประพฤติมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้

คำพิพากษานี้ได้วางหลักไว้ว่า ข้อเท็จจริงในรายงานการสืบเสาะและพินิจ
นั้นจะไม่นำไปใช้วินิจฉัยการกระทำของจำเลยว่าเป็นความผิดหรือไม่ แต่ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะ
ใช้เป็นพยานสำหรับการพิจารณาเรื่องโทษและวิธีการที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดเท่านั้น

1.3 หลักเกณฑ์การควบคุมสอดส่อง

การควบคุมสอดส่องเป็นขั้นตอนสำคัญภายหลังศาลพิพากษา เมื่อศาลใช้ดุลพินิจ
เห็นสมควรให้คุมประพฤติจำเลยซึ่งศาลจะอาศัยรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ
ประกอบดุลพินิจดังกล่าว หรือในกรณีที่ไม่มีรายงานสืบเสาะและพินิจ ศาลเห็นสมควรที่จะให้มีการ
คุมประพฤติก็ได้ โดยศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งไว้ เช่นนั้นพร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขให้จำเลย
กระทำการหรืองดกระทำการใด ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56

ก. ผู้ดำเนินการควบคุมสอดส่อง

เมื่อศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติผู้กระทำความผิด พนักงานคุมประพฤติ
จะเป็นผู้ดำเนินการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวล
กฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 14

"ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดแต่ให้รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่ให้รอการลงโทษไว้ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติจำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา ให้ศาลแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบเพื่อดำเนินการคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด"

ในการดำเนินงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤตินี้อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 6 (4)-(7) คือ

(4) สอดส่อง สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ และตักเตือนผู้ถูกคุมความประพฤติ ในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ

(5) สอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติในการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

(6) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพและ พฤติการณ์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ เพื่อเสนอต่อศาล

(7) ทำหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการคุมความประพฤติตามที่ศาลเห็นสมควร

ในการควบคุมสอดส่อง พนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่เป็นผู้คอยช่วย เหลือดูแล ความประพฤติและการประกอบอาชีพของผู้ถูกคุมความประพฤติ และขณะเดียวกันก็จะสอดส่อง ดูว่าผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ โดยพนักงาน คุมประพฤติได้ยึดถือหลักการ 3 ประการ คือ การควบคุมสอดส่อง การบริการ และการให้คำ แนะนำ⁷ นอกจากนี้ พนักงานคุมประเวดียังต้องทำรายงานเกี่ยวกับความเป็นไปของการคุม ประพฤติให้ศาลทราบ

⁷ อภัย อติแพทย์, "การคุมประพฤติผู้ใหญ่ในประเทศไทย," ใน การคุมประพฤติ ผู้ใหญ่ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีสมบัติการพิมพ์, 2527),

ข. เงื่อนไขในการคุมประพฤติ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรคแรก ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการคุมประพฤติว่า ศาลจะรอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้ ดังนั้นศาลจะสั่งคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาเท่าใด ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ต้องไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง และในกรณีที่ศาลสั่งคุมประพฤติศาลจะต้องกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติจำนวนซึ่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญในการคุมประพฤติ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 วรรค 2 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเงื่อนไขเพื่อการคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

1. ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร
2. ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ
3. ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก
4. ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด
5. เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขที่ศาลกำหนดนั้นอาจมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาต่อมาได้ เนื่องจากพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป และศาลเห็นควรให้มีการแก้ไขซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 56 วรรคท้ายว่า

"เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้"

การแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนเงื่อนไขนี้เพื่อที่จะปรับปรุงเงื่อนไขให้เหมาะสมกับพฤติการณ์การคุมความประพฤติในแต่ละคดี ในกรณีที่ไม่มีคำจำเป็นอย่างที่ควบคุมความประพฤติต่อไป ศาลมีอำนาจที่จะสั่งยกเลิกการคุมความประพฤติหรือไม่ ในข้อนี้เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติที่ต้องการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด โดยกำหนดระยะเวลาในการแก้ไขฟื้นฟูเอาไว้ ดังนั้น เมื่อมีพฤติการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าการคุมประพฤติในคดีนั้นไม่มีความจำเป็น ไม่ว่าจะ เป็นเพราะผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองได้ หรือหากมีการคุมประพฤติต่อไปก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีเหตุผลประการอื่น ศาลอาจสั่งยกเลิกการคุมประพฤติก่อนสิ้นระยะเวลาก็ได้

ค. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อศาลใช้ดุลพินิจนำมาตราการการคุมประพฤตินำมาใช้กับจำเลยหรือผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งตลอดระยะเวลาการคุมประพฤติ เว้นแต่เมื่อมีพฤติการณ์เกี่ยวกับตัวผู้ถูกคุมความประพฤติได้เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าในทางที่ดีหรือเลว ทั้งนี้ ต้องเป็นพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงเวลาของการคุมประพฤติ พฤติการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือมีการกระทำความผิดทางอาญาขึ้นใหม่กรณีเหล่านี้มีผลให้เกิดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่ง

กรณีที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 57 ประมวลกฎหมายอาญาว่า "เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงาน

ว่าผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนด ตามมาตรา 56 ศาลอาจตั้งเตือนผู้กระทำความผิดหรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้นั้นก็ได้"

ตามบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นอยู่กับว่าพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนเงื่อนไขนั้นมีความร้ายแรงเพียงใด ศาลอาจพิจารณาเห็นสมควรเพียงแต่เรียกตัวผู้กระทำความผิดมาตั้งเตือนให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขต่อไป ยังไม่เป็นเหตุอันควรให้ต้องสั่งเพิกถอนการคุมประพฤติหรือถ้าคดีนั้นศาลรอการกำหนดโทษไว้ ศาลก็อาจใช้วิธีกำหนดโทษที่รอการกำหนดขึ้นใหม่นั้นต่อไปตามระยะเวลาเดิม หากศาลเห็นว่า การฝ่าฝืนเงื่อนไขมีลักษณะที่ร้ายแรง และการคุมประพฤติไม่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดผู้นั้นอีกต่อไป ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งให้เพิกถอนการคุมประพฤติแล้วลงโทษจำคุกที่รอไว้ก็ได้

กรณีมีการกระทำความผิดขึ้นใหม่ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 58 วรรค 1 ประมวลกฎหมายอาญาว่า "เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา 56 ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังแล้วแต่กรณี"

เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ภายในเวลาที่ศาลรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ซึ่งความผิดที่ได้กระทำขึ้นใหม่นั้นต้องมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และในที่สุดศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้นั้น พร้อมทั้งมีการกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง รวมเป็นโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ ดังนั้น เมื่อการรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในคดีก่อนนั้นได้ถูกเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกไป การคุมประพฤติซึ่งเป็นมาตรการประกอบที่ย่อมสิ้นสุดลงไปด้วย

ส่วนกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปไปในทางที่ดีและมีเหตุผลสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรืออาจจะมีคำสั่งให้ผู้ถูกคุมความประพฤตินั้นพ้นจากการคุมประพฤติไปก่อนกำหนดก็ได้ เรียกว่า การพ้นคุมประพฤติก่อนกำหนด

ง. การเพิกถอนการคุมประพฤติ

การเพิกถอนการคุมประพฤติหรือยกเลิกการคุมประพฤติ เป็นกระบวนการคุมประพฤติที่สำคัญซึ่งมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่ง กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้งดใช้วิธีการคุมความประพฤติ และใช้วิธีการจำคุกตามที่กำหนดโทษไว้แต่เดิมแทน เช่น ในกรณีที่ศาลเห็นว่า ผู้ถูกคุมความประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขมีลักษณะที่ร้ายแรง และการคุมประพฤติไม่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดผู้นั้นอีกต่อไป ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งให้เพิกถอนการคุมประพฤติแล้วลงโทษจำคุกที่รอไว้ หรือในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่างที่มีการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรค 1 ศาลที่พิพากษาในคดีหลังได้บวกโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังด้วย เช่นนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องรายงานขอให้ศาลสั่ง เพิกถอนการคุมประพฤติ เพื่อศาลจะได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาเพิกถอนคุมประพฤติต่อไป

จ. การพ้นจากการคุมประพฤติ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 58 วรรคท้าย ได้บัญญัติว่า "แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา 56 ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี"

เมื่อศาลพิพากษาใช้มาตรการคุมประพฤติซึ่งได้กำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติไว้ตามมาตรา 56 โดยที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติอย่างครบถ้วน หรือมีเหตุผลเพียงพอสำหรับการละเว้นการปฏิบัติในบางครั้งบางคราว และผู้ถูกคุมความประพฤตินั้น

มิได้กระทำความผิดขึ้นใหม่จนเป็นเหตุให้การคุมความประพฤติสิ้นสุดลงก่อนระยะเวลาที่ศาลกำหนด เมื่อครบกำหนดระยะเวลาคุมประพฤติตามคำพิพากษาของศาลแล้ว การคุมประพฤตินั้นก็สิ้นสุดลงด้วยดี คือ ผู้ถูกคุมความประพฤติพ้นจากการคุมประพฤติไปโดยไม่ได้รับโทษที่ศาลรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้

2. วิเคราะห์สิทธิทั่วไปของผู้ถูกคุมความประพฤติ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ เมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิของจำเลยในชั้นวินิจฉัยความผิดจะมีสิทธิที่แตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ เนื่องจากจำเลยในชั้นวินิจฉัยความผิดจะได้รับสิทธิในการต่อสู้คดี ซึ่งมีหลักว่าเมื่อบุคคลหนึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ก่อนที่จะมีการวินิจฉัยว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด เขาจะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งในการพิจารณาคดีจำเลยจะต้องได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี ตัวอย่างเช่น สิทธิที่จะได้รับทราบข้อกล่าวหาจากรัฐ สิทธิในการมีทนายและได้รับการจัดหาทนายให้โดยรัฐ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าจำเลย เป็นต้น ซึ่งสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิทธิที่คุ้มครองจำเลยให้มีความสามารถในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่เพื่อให้ทัดเทียมกับรัฐ และเมื่อจำเลยได้ผ่านพ้นขั้นตอนกระบวนการพิจารณาที่พิสุจน์แล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงก็จะเข้าสู่ขั้นตอนการกำหนดโทษ ความจำเป็นในการให้สิทธิแก่จำเลยในการต่อสู้คดีดังกล่าวข้างต้นก็จะหมดไป สำหรับประเด็นสำคัญในการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาถึงสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งเมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนการดำเนินงานคุมประพฤติได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ และขั้นตอนควบคุมสอดส่อง ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างสิทธิของจำเลยกับสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติได้ดังนี้ กล่าวคือ

1. ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนศาลพิพากษากำหนดโทษ โดยศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยรายงานให้กับจำเลยทราบ และให้โอกาสจำเลยโต้แย้งคัดค้านรายงานที่ตนเห็นว่าไม่ถูกต้อง ซึ่งในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในขั้นตอนนี้มีได้นำหลักเกณฑ์ในการต่อสู้คดีระหว่างคู่ความมาใช้ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้คดีในระบบไต่สวนหรือระบบกล่าวหา หากแต่เป็นการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาอันเป็นวิธีการของศาลซึ่งศาลมีอำนาจในการค้นหา

ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดโทษ เช่น อำนาจในการเรียกพนักงานคุมประพฤติ มาสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม หรือการให้โอกาสผู้ถูกคุมความประพฤติได้แย้งคัดค้านรายงาน โดยมีได้ใช้วิธีการเผชิญหน้ากัน เป็นต้น

2. ในขั้นตอนภายหลังศาลมีคำพิพากษาและคำสั่งคุมประพฤติจำเลยมีสถานภาพทางกฎหมายเป็นผู้ถูกคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจและหน้าที่ในการควบคุมสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งในการปฏิบัติงานพนักงานคุมประพฤติจะต้องกระทำอย่างมีขอบเขตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติ โดยที่ไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น สิทธิในเคหสถาน สิทธิในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกคุมความประพฤติจำเป็นต้องถูกจำกัดสิทธิบางประการลง เพื่อให้การคุมประพฤติบรรลุผลสำเร็จ

3. วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในขั้นตอนก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคุมประพฤติ

3.1 ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลยในรายงานสืบเสาะและพินิจ

ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ถึงความสำคัญของรายงานสืบเสาะและพินิจที่มีต่อการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือใช้มาตรการแก้ไขอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับจำเลย ดังนั้น อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 และพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 11 ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของจำเลย ตลอดจนสภาพความผิดและเหตุอันควรปรานี พร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของจำเลยว่าจะปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟูตนเองได้เพียงใดหรือไม่ ตลอดจนความต้องการของจำเลยเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติแล้วรายงานต่อศาล ถือได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวช่วยศาลในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย เพื่อนำมาใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษ กล่าวคือ ในคดีที่ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ไม่ว่าจะเวลาใดก่อนมีคำพิพากษา ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะ

และพินิจจำเลยได้นับตั้งแต่เวลาที่ศาลรับฟ้องแล้วเป็นต้นไป ซึ่งคดียังอยู่ระหว่างพิจารณาโดยไม่จำเป็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ ศาลก็อาจมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลยได้ ส่วนใหญ่ศาลมักจะสั่งสืบเสาะและพินิจในคดีที่จำเลยได้ให้การรับสารภาพแล้ว เนื่องจากการสืบเสาะและพินิจ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของจำเลย ครอบครัว ทักษะคติ มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด ความหนักเบาของพฤติการณ์แห่งคดี แนวโน้มเกี่ยวกับพฤติกรรมของจำเลยเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้จำเลยกระทำความผิด และเพื่อพิจารณาว่าสมควรจะนำวิธีการคุมความประพฤติมาใช้กับจำเลยหรือไม่ และถ้าสมควรจะใช้วิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับจำเลยแต่ละราย การสืบเสาะและพินิจจึงไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพิสูจน์ว่า จำเลยเป็นผู้กระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ ดังนั้น คดีที่ควรจะสั่งสืบเสาะและพินิจจึงเป็นคดีที่จำเลยได้ให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องแล้ว ส่วนในคดีที่จำเลยยังให้การปฏิเสธอยู่ หลักกฎหมายถือว่าจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้ามีการสั่งให้สืบเสาะและพินิจย่อมอาจมีผลทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในเชิงคดีได้ เพราะพนักงานคุมประพฤติเป็นเจ้าหน้าที่ของศาล หากการสืบเสาะและพินิจเป็นประโยชน์กับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นการยากที่ศาลจะพ้นจากคำครหาของฝ่ายที่เสียเปรียบ ไม่ว่าจะพนักงานคุมประพฤติจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์เพียงใดก็ตาม นอกจากนี้ พยานที่เกี่ยวข้องก็มักจะไม่ให้ความร่วมมือ และพยายามปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์แก่รูปคดีของตนอย่างใดก็ได้ ไม่มีบทกฎหมายใดที่ห้ามมิให้สืบเสาะและพินิจคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลย่อมมีอำนาจสั่งได้โดยจำกัดประเด็นการสืบเสาะไว้ในเรื่องที่ศาลต้องการทราบ เช่น นิสัย ความประพฤติ ประวัติครอบครัว บ้านและสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความถูกต้องของจำเลย หรือบางกรณีศาลอาจจำกัดประเด็นการสืบเสาะในเรื่องสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี^๒ ส่วนในต่างประเทศศาลจะสั่งให้สืบเสาะและพินิจเมื่อพบว่าจำเลยได้กระทำความผิด

^๒ เหตุผลของการสั่งใช้บริการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้พิพากษาศาลอาญา เน้นการตรวจสอบคำข้ออ้างขอความปรานีจากศาล และผู้พิพากษาศาลแขวง เน้นเรื่องความต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับจำเลยเพิ่มมากขึ้น รายละเอียดโปรดดู สุพรรณ สุโรจน์, "ทัศนคติของผู้พิพากษาต่องานคุมประพฤติ," คุลพิน 33 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2529) : 58-70.

จริงตามฟ้องไม่ว่าจะเป็นเพราะจำนนต่อพยานหลักฐานหรือรับสารภาพ ศาลจะเลื่อนนัดฟังคำพิพากษาออกไประยะ เวลาหนึ่ง เพื่อรอรายงานสืบเสาะและพินิจ ในระหว่างนี้จำเลยส่วนมาก เฉพาะคดีที่ไม่ร้ายแรงก็จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

จากการศึกษาการดำเนินงานสืบเสาะและพินิจพบว่า มีบางคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณาพร้อมทั้งแถลง เหตุอันควรปราณีต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษารอการลงโทษ^๒ หากศาลต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลย เมื่อศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจในคดีใดแล้ว เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ทำการสืบเสาะและพินิจจำเลย จำเลยกลับให้การปฏิเสธ โดยอ้างต่อพนักงานคุมประพฤติก่อน การที่ตนให้การรับสารภาพในชั้นศาล เนื่องจากต้องการให้คดีสิ้นสุดโดยเร็วหรือไม่มีเงินต่อสู้คดี ซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในการศึกษาสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำฟ้อง คำให้การของจำเลย ประกอบกับถ้อยคำที่จำเลยให้การต่อพนักงานคุมประพฤติจะต้องสอดคล้องกัน พนักงานคุมประพฤติจะต้องยึดถือคำฟ้องเป็นหลักในการสอบถามจำเลย แต่ไม่ได้หมายความว่า จะต้องสอบปากคำจำเลยให้ได้ข้อเท็จจริงตามคำฟ้อง เพราะการกระทำเช่นนี้จะทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้มาคลาดเคลื่อน พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบปากคำจำเลยร่วมและคู่กรณีรวมทั้งพยานบุคคล พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์มาให้ถ้อยคำด้วย และจะต้องขังนำหน้าพยานหลักฐานเหล่านั้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกันว่า พยานหลักฐานของฝ่ายใดน่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้มากกว่ากัน หากพยานบุคคล พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือผู้เสียหายให้ถ้อยคำที่ขัดแย้งกัน พนักงานคุมประพฤติ จะเสนอสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีออกเป็น 2 กรณี โดยแยกเป็นคำให้การของจำเลย และคำให้การของผู้เสียหาย หรือพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เมื่อพนักงานคุมประพฤติประมวลและ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก บัญญัติว่า
 ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสภาพที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบเสาะแล้วสรุปเป็นข้อเท็จจริงพร้อมทั้งเสนอความเห็นว่าจะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมกับจำเลยรายนั้น เมื่อศาลได้รับรายงานสืบเสาะและพินิจก็จะใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นว่า รายงานสืบเสาะและพินิจไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย เพียงแต่ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลย เพื่อศาลจะใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษ หากข้อมูลที่มีอยู่ในรายงานถูกต้องยอมทำให้การลงโทษจำเลยเป็นไปอย่างเหมาะสม ในทำนองเดียวกันหากการได้มาซึ่งข้อมูลที่นำมาเขียนรายงานไม่มีความละเอียดถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์แล้ว ก็ย่อมส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมแก่จำเลย ดังนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการมีมาตรการเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของรายงาน จากบทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติว่า "...แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานและความเห็นเช่นว่านั้นเป็นผลร้ายแก่จำเลย ให้ศาลแจ้งข้อมูลที่ เป็นผลร้ายนั้นให้จำเลยทราบ..." นั้น แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้บัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบรายงานเฉพาะกรณีที่รายงานเป็นผลร้ายแก่จำเลยและศาลจะใช้รายงานนั้นเท่านั้น หากพิจารณาในทางตรงกันข้ามถ้าเป็นกรณีรายงานนั้นเป็นคุณแก่จำเลยแล้ว จำเลยก็จะได้ไม่ต้องคัดค้านรายงานนั้นอย่างแน่นอน การที่กฎหมายบัญญัติให้มีการตรวจสอบเฉพาะรายงานที่เป็นผลร้ายต่อจำเลย และจำเลยได้ไม่ต้องคัดค้านเท่านั้นนับว่าเป็นข้อบกพร่องของกฎหมาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติได้ กล่าวคือ หากพนักงานคุมประพฤติมีความคุ้นเคยและรู้จักกับจำเลย คนใดก็อาจจะเขียนรายงานในลักษณะที่เป็นคุณแก่จำเลยผู้นั้น หรืออนุญาตให้การเสนอให้สืบนหรือมีการข่มขู่พนักงานคุมประพฤติในระหว่างทำการสืบเสาะและพินิจ สิ่งเหล่านี้เป็นจุดที่ทำให้รายงานสืบเสาะและพินิจขาดความเชื่อถือและคุณค่าของรายงานจะลดลงทันที แม้จะมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "๐ การเสนอรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประเวตินั้นเป็นไป

^๐ อังคณา บุญสิทธิ์, "คดีสืบเสาะวังเตนใต้หรือ," ใน หนังสือที่ระลึกในการเปิดสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดลำปาง กระทรวงยุติธรรม (11 กรกฎาคม 2531), หน้า 59.

อย่างมีหลักการ โดยอาศัยหลักเหตุผลจากข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาจากการสืบเสาะ การเสนอรายงานและความเห็นจึงไม่สามารถบิดพลิ้วโดยไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงได้ เพราะข้อมูลทุกอย่างที่เสนอต่อศาลจะต้องมีหลักฐานที่อ้างอิงได้ปรากฏอยู่ในสำนวนซึ่งศาลสามารถเรียกดูได้ทันทีที่ต้องการ

การที่กฎหมายบัญญัติว่า ถ้าศาลจะใช้รายงานที่เป็นผลร้ายให้ศาลแจ้งให้จำเลยทราบ ซึ่งถ้าหากศาลจะใช้รายงานสืบเสาะและพินิจนั้นก็มิได้มีข้อกำหนดให้ศาลต้องระบุชัดเจนลงไปว่าเขาได้ใช้ส่วนใดของรายงานไปบ้างหรือได้ใช้ส่วนใดที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย การที่ศาลจะต้องเลือกใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของรายงานซึ่ง เป็นไปได้ว่าศาลอาจจะได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่รายงานสืบเสาะและพินิจยังคง เป็นเอกสารลับสำหรับศาลใช้เท่านั้น จึงยากที่จะทราบว่าการพิพากษาคดีที่ได้ทำไปนั้น ได้ใช้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์หรือผิดพลาดส่วนใดไปบ้างแล้ว จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการเปิดเผยรายงานสืบเสาะและพินิจในต่างประเทศ¹¹ จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติกำหนดให้เปิดเผยรายงานสืบเสาะและพินิจแก่จำเลย ทนายจำเลย นอกจากนั้น ยังกำหนดให้มีระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้โอกาสจำเลยตรวจดูรายงานดังกล่าวได้ ซึ่งนับว่าเป็นหลักประกันในความถูกต้องของรายงานได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิพากษานบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

นอกจากการเปิดเผยรายงานสืบเสาะและพินิจจะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของรายงานและเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ซึ่งในการตรวจสอบรายงานและการโต้แย้งคัดค้านรายงานนั้น ได้กำหนดให้ศาลแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายให้จำเลยทราบ

¹¹ กฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลสหรัฐ (Federal Rules of Criminal Procedure Rule 32 (C)(3) (a-d)) และประมวลกฎหมายสหรัฐ (United States Code Section 3552 (d)) บัญญัติว่า ต้องเปิดเผยรายงานให้แก่จำเลย ทนายจำเลยทราบก่อนวันพิพากษาไม่น้อยกว่าสิบวัน

เมื่อจำเลยคัดค้านพนักงานคุมประพฤติมีสิทธินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็นก่อน และจำเลยมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดระยะเวลาเพื่อให้จำเลยมีโอกาสตรวจสอบรายงาน ซึ่งในทางปฏิบัติจำเลยกลับไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบโต้แย้งคัดค้านรายงานจนกว่าจะถึงขั้นพิจารณาในศาลแล้ว จำเลยจึงจะทราบข้อความในรายงานที่เป็นผลร้ายนั้น กล่าวคือ การที่จำเลยจะทราบเนื้อหาและข้อมูลในรายงานก็ต่อเมื่อจำเลยอยู่ในห้องพิจารณาคดีเพื่อรับฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้วเท่านั้น ดังนั้น โอกาสที่จำเลยจะเตรียมตัวในการโต้แย้งคัดค้านรายงานจึงมีน้อยมาก เมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่าควรมีแนวทางในการตรวจสอบข้อมูลในรายงาน ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้ายแก่จำเลย เช่น ให้มีการส่งสำเนารายงานแก่จำเลยหรือทนายจำเลยก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้โอกาสอย่างยุติธรรมแก่จำเลยหรือทนายจำเลยในการตรวจสอบสำเนารายงาน แม้ว่าบทบัญญัติตามมาตรา 13 บัญญัติให้ศาลแจ้งให้จำเลยทราบเฉพาะในกรณีที่ศาลจะใช้รายงานที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยเท่านั้น * การที่ให้โอกาสแก่จำเลยที่จะทราบข้อความในรายงานก่อนพิพากษานั้น ก่อให้เกิดผลดีแก่จำเลย เพื่อเตรียมตัวในการโต้แย้งรายงาน หากเห็นว่าไม่ถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความไม่ถูกต้องของรายงานไปได้ส่วนหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ดี หากมีการกำหนดให้ศาลเปิดเผยรายงานก็จำเป็นต้องมีขอบเขตการเปิดเผยรายงานด้วย เมื่อพิจารณาจากรายงานสืบเสาะและพินิจซึ่งได้แบ่งรายงานออกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลในประเด็นหลักต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวจำเลย และส่วนที่ 2 เป็นความเห็นเชิงวิเคราะห์และข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติ อันประกอบด้วยเหตุผลจากการประมวลและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงทั้งหมด ผู้เขียนมีความเห็นว่าในการเปิดเผยรายงานให้แก่จำเลย ทนายจำเลยทราบ คารจำกัดเฉพาะส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวจำเลย ซึ่งหมายถึงเฉพาะส่วนที่เป็นรายงานที่

* ซึ่งในกรณีนี้มีความหมายครอบคลุมไปถึงรายงานที่ไม่สมบูรณ์หรือมีข้อผิดพลาด

เสนอต่อศาลเท่านั้น ไม่รวมถึงสำนวนการสืบเสาะและพินิจที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับบันทึกการให้
 ถ้อยคำพยานบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ คำให้การของบุคคลที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาในระหว่าง
 ปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ ทั้งนี้ ความจำเป็นที่จะต้องเก็บรักษาสำนวนการสืบเสาะและพินิจ
 เป็นความลับ เนื่องจากหากจำเลยทราบว่ายานคนใดให้ข้อมูลที่เป็ผลร้ายแก่ตน จำเลย
 ก็อาจพุกอามาตหรือไกรธค้นพยานบุคคลได้ถึงแม้พยานบุคคลนั้นจะ เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดจำเลยก็ตาม
 อีกประการหนึ่งอาจทำให้พนักงานคุมประพฤติหาบุคคลที่รู้เห็นและยอมให้ถ้อยคำได้ยากเพราะ ไม่มี
 ใครกล้าเปิดเผยข้อเท็จจริง และในการสอบปากคำพยานพนักงานคุมประพฤติให้สัญญากับผู้ให้
 ถ้อยคำว่าจะไม่เปิดเผยชื่อของเขาให้จำเลยทราบ การที่ให้เปิดเผยรายงานในส่วนแรกที่เป็น
 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลย สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวนั้นจำเลย
 มีส่วนได้เสียโดยตรงอยู่แล้ว สำหรับรายงานในส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นความเห็นเชิงวิเคราะห์และ
 ข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤตินั้น ผู้เขียนเห็นว่าหากเปิดเผยความเห็นและข้อเสนอแนะ
 จะมีผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานคุมประพฤติ กล่าวคือ หากพนักงานคุมประพฤติเสนอ
 ความเห็นว่าวิธีการคุมประพฤติน่าจะไม่เหมาะสมสำหรับจำเลยคนนี้ หากศาลพิจารณาแล้ว
 ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติและนำมาตราการคุมประพฤตินำมาใช้กับจำเลย
 ก็จะทำให้เกิดปัญหาตามมา เพราะวาระหว่างจำเลยและพนักงานคุมประพฤติไม่มีความสัมพันธ์ที่ติด
 ต่อกัน จะมีผลให้เกิดอุปสรรคในการควบคุมสอดส่องหรือแก้ไขปรับปรุงจำเลยในภายหลังและ
 อาจเป็นช่องทางให้พนักงานคุมประพฤติทุจริตได้ ในทำนองเดียวกันหากข้อเสนอแนะของ
 พนักงานคุมประพฤติ เป็นคนแก่จำเลย อาจจะขัดกับความรู้สึกของผู้เสียหายและอาจมีผลต่อ
 ทัศนคติของบุคคลเหล่านั้นที่มีต่อพนักงานคุมประพฤติได้

ส่วนลักษณะของการเปิดเผยนั้น ผู้เขียนเห็นว่าในกรณีที่มีการเปิดเผยรายงานควรที่
 จะคำนึงถึงหลักการรักษาความลับของรายงานและหลักจรรยาบรรณทางวิชาชีพด้วย กล่าวคือ
 ควรเปิดเผยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น เช่น จำเลย ทนายจำเลย โดยศาลไม่ควร
 อ่านรายงานสืบเสาะและพินิจอย่างเปิดเผยในห้องพิจารณาคดี เนื่องจากจะต้องคำนึงถึงชื่อเสียง
 เกียรติยศศักดิ์ศรีของจำเลยซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่จำเลยในการนำข้อเท็จจริงหรือ
 รายละเอียดเกี่ยวกับตัวจำเลยไปเปิดเผย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความ
 ประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 21 ได้บัญญัติถึงกรณีที่พนักงานคุม
 ประพฤติได้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น เพราะการปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่ของตน

นำความลับนั้นไปเปิดเผยนอกอำนาจหน้าที่ของตนโดยประการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น พนักงานคุมประพฤติจะมีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น ในการเปิดเผยรายงานสืบเสาะและพินิจสามารถกระทำได้โดยวิธีการส่งสำเนารายงาน โดยเฉพาะส่วนที่เป็นข้อสรุปประเด็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยให้กับจำเลยหรือทนายความจำเลยโดยมีคำร้องเพื่อรับสำเนารายงานและใบมอบฉันทะมาแสดงด้วย จากการศึกษาในทางปฏิบัติพบว่า เคยมีคดีที่ทนายจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอสำเนารายงานสืบเสาะและพินิจโดยอ้างเหตุผลต่อศาลว่าจะใช้ประกอบการเขียนอุทธรณ์ ซึ่งในคดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษาจำคุกจำเลย¹² และจากคำร้องดังกล่าวศาลได้มีคำสั่งอนุญาตให้ทนายจำเลยขอคัดสำเนารายงานจากพนักงานคุมประพฤติได้ทั้งหมด ซึ่งจะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นเรื่องภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว และไม่ใช้กรณีที่จำเลยต้องการตรวจสอบรายงานหรือโต้แย้งคัดค้านรายงานก่อนศาลมีคำพิพากษา

เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติวิธีดำเนิการคุ้มครองความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 พบว่าขอบเขตการเปิดเผยรายงานของศาลไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่ชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล การขาดหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานสืบเสาะและพินิจ นอกจากจะก่อให้เกิดความสับสนกับจำเลยแล้วยังมีผลต่อความเชื่อถือรายงานที่ศาลใช้ในการพิพากษาคดี และมีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิพากษาบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ผู้เขียนเห็นว่าการเปิดเผยรายงานสืบเสาะและพินิจแก่จำเลยหรือทนายจำเลย และให้โอกาสในการโต้แย้งคัดค้านข้อมูลในระยะเวลาที่เหมาะสม จะเป็นการให้สิทธิแก่จำเลยที่จะได้รับความคุ้มครองจากการพิพากษาที่อาศัยข้อมูลที่ผิดพลาดในการกำหนดโทษ ซึ่งในการดำเนินการนั้นศาลที่พิพากษาคดีได้ใช้อำนาจในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เป็นเครื่องมือในการปกป้องข้อมูลที่อาจผิดพลาดโดยใช้วิธีการเรียกพนักงานคุมประพฤติมาเพื่อสอบถามหรือใช้

¹² ศาลอาญาธนบุรีพิพากษาจำคุกจำเลย 2 ปี 1 เดือน ในความผิดฐานพระราชบัญญัติอาวูปีนฯ ตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 3868/2535 ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2535

วิธีการเผชิญหน้าและชักจูง * วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอำนาจของศาลเพื่อค้นหาความจริงและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ใช้ในการกำหนดโทษ ดังนั้น เพื่อให้รูปแบบการดำเนินกระบวนการพิจารณามีมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อให้ความคุ้มครองต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิพากษาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์การ เปิด เพียรรายงาน ให้มีความแน่ชัดมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3.2 ปัญหาการรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยจากรายงานสืบเสาะและพินิจ

จากการศึกษาถึงหลักการรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยจากรายงานสืบเสาะและพินิจในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญแก่ปัญหาข้อมูลในรายงานที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ ได้กำหนดให้เป็นสิทธิที่จะได้รับการพิพากษาบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ (accurate and reliable information) กล่าวคือ ในการพิพากษากำหนดโทษนั้นควรมุ่งเน้นที่การแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำ ความผิด มิใช่ให้เหมาะสมกับความผิด ดังนั้น ศาลมีอำนาจรับฟังรายงานก่อนพิพากษาเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลยได้ ถึงแม้จะให้ข้อมูลในรายงานจะมีได้มาเบิกความต่อศาลหรือมิได้เผชิญหน้าหรือถามค้านจากจำเลย นอกจากนี้ การพิพากษาคดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการพิจารณาที่มีข้อจำกัดเหมือนอย่างการพิจารณาคดี (Trials) การที่ศาลจะพิพากษาลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ข้อจำกัดในกระบวนการพิจารณาเป็นผลทำให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ไม่บรรลุผล แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างการพิจารณาและการพิพากษาอยู่ในอำนาจและดุลพินิจของศาล ซึ่งจำเลยแต่ละคนมีสิทธิเหมือนกับการพิจารณาคดีตามปกติ แต่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ปรับปรุงถึงความจำเป็นในแต่ละคดีจึงทำให้เกิดความแตกต่างก่อน

---

* สำหรับวิธีการเผชิญหน้าและชักจูงนั้นเท่าที่ปรากฏ ศาลมักจะปฏิเสธการเผชิญหน้าและชักจูง ทั้งนี้ เนื่องจากรายงานสืบเสาะและพินิจเป็นลักษณะพยานบอกเล่าที่มีความมุ่งหมายที่จะแจ้งข้อเท็จจริงให้ศาลทราบมากกว่าที่จะเป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

และหลังจากที่ศาลได้ตัดสินว่ากระทำผิด โดยถือว่ากฎเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่นำมาใช้ในการพิจารณาไม่ได้นำมาใช้ในการพิพากษา และศาลที่พิพากษาคดีมีอิสระที่จะรับฟังพยานหลักฐานอย่างกว้างขวาง ข้อมูลต่าง ๆ จากรายงานสืบเสาะและพินิจศาลจะนำมาพิจารณา แม้ว่า เป็นพยานบอกเล่าและ เป็นพยานที่มีได้มีการซักค้าน ซึ่งให้เหตุผลว่าศาลไม่ควรที่จะปฏิเสธโอกาสที่จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและ เชื่อถือได้โดยยึดถือกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้ในการพิจารณาคดี

ในการดำเนินกระบวนการกำหนดโทษได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในการปฏิบัติต่าง ๆ ในรายละเอียด เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันก็มีความพยายามที่จะคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิพากษาบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและ เชื่อถือได้ โดยกำหนดให้มีการเปิดเผยรายละเอียดในรายงานให้จำเลยทราบก่อนศาลมีคำพิพากษาในระยะ เวลาที่เหมาะสม เพื่อให้โอกาสแก่จำเลยโต้แย้งคัดค้านรายงานที่ตนเห็นว่าไม่ถูกต้อง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ศาลจะได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อใช้ในการกำหนดโทษ และในการพิจารณาประเด็นปัญหาเรื่องความไม่ถูกต้องของรายงานดังกล่าวนี้ ศาลจะเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการโดยที่ลักษณะในการดำเนินการของศาลมิใช่เป็นการดำเนินการพิจารณาที่จะต้องเสนอพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา แต่ลักษณะในการดำเนินการนี้เมื่อศาลเปิดเผยรายงานให้จำเลยทราบหากจำเลยโต้แย้งคัดค้านและอ้างเหตุผลความน่าเชื่อถือของรายงาน และเมื่อศาลได้พิจารณาจากรายงานและ เหตุผลการคัดค้านความถูกต้องของรายงานโดยมีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้ความถูกต้องของรายงานเป็นที่น่าสงสัย ซึ่งการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินการต่อไปโดยศาลมีอำนาจดำเนินการได้โดยไม่ต้องให้มีการสืบพยานดัง เช่นการพิจารณาวินิจฉัยความผิด แต่ศาลอาจเรียกพนักงานคุมประพฤติมาสอบถามและอนุญาตให้พนักงานคุมประพฤติหรือจำเลยแสดงพยานหลักฐานได้ซึ่งเป็นดุลพินิจของศาล ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวิธีพิจารณานี้ไม่จำเป็นต้องสืบพยาน ไม่จำเป็นต้องไต่สวน และไม่จำเป็นต้องเสนอพยานหลักฐานหรือซักค้านอย่างเดียวกันกับการวินิจฉัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจึงใช้มาตรการใด ๆ ก็ได้ที่จะทำให้ศาลมั่นใจว่าจะได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เช่น การเรียกพนักงานคุมประพฤติและฝ่ายที่คัดค้านมาสอบถามก็เป็นการเพียงพอแล้ว วิธีพิจารณาในประเด็นเรื่องนี้แม้จะทำให้สูญเสียระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึง

หลักประกันในเรื่องความถูกต้องแน่นอนและคุณภาพของรายงานรวมทั้งความเชื่อถือในความสุจริตของพนักงานคุมประพฤติแล้ว นับว่าเป็นผลดีต่อการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิพากษาบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

สำหรับปัญหาการรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติเพื่อประกอบดุลพินิจมีอำนาจในการกำหนดโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 เป็นอำนาจของศาลที่มีกฎหมายรับรอง¹³ ศาลมีอำนาจรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจได้แต่ศาลจะเห็นด้วยหรือไม่กับความเห็นของพนักงานคุมประพฤติเป็นดุลพินิจของศาล เนื่องจากความเห็นของพนักงานคุมประพฤติไม่มีผลบังคับให้ศาลต้องรับฟังยุติตามที่เสนอมา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 อันเป็นหลักเกณฑ์ในการใช้มาตรการคุมประพฤติ ได้กำหนดว่าการนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้ต่อเมื่อจำเลยต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือถ้าเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนก็ต้องเป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากกรณีที่สำคัญตามฟ้องของโจทก์ไม่ปรากฏว่าจำเลยเป็นบุคคลผู้เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว แต่เมื่อศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงในส่วนของประวัติการกระทำความผิดของจำเลยได้ความว่า จำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนแล้วอันมิใช่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และจำเลยไม่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 ให้ถือว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน จำเลยรายนั้นจะไม่ได้รับประโยชน์จากวิธีการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 กล่าวคือ เป็นกรณีที่ไม้อาจใช้วิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้ และทำให้ไม่สามารถใช้วิธีการคุมประพฤติได้ไปในตัว พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีหลักฐานยืนยันต่อศาลว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว เช่น คำพิพากษาถึง

¹³ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.

ที่สุดของศาลในคดีที่จำเลยต้องโทษจำคุก หรือคำยืนยันจากทางเรือนจำถึงประวัติการต้องโทษจำคุกของจำเลย ในกรณีเช่นนี้พนักงานคุมประพฤติจะทำรายงานเสนอต่อศาลว่า เนื่องจาก "จำเลย เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว อันมิใช่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ จำเลยจึงไม่ได้รับประโยชน์จากวิธีการคุมประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56....." แต่การที่ศาลจะ เห็นด้วยหรือไม่ เห็นด้วยกับข้อ เสนอแนะของพนักงานคุม ประเวศตินั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ผู้เขียนเห็นว่าหากศาลพิจารณาพิพากษาการลงโทษ ให้แก่จำเลย โดยไม่รับฟังรายงานของพนักงานคุมประพฤติ อาจเกิดจากคดีดังกล่าวคำฟ้องของ พนักงานอัยการหรือโจทก์ไม่ได้ขอมา และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงในประเด็นอันเป็นสาระสำคัญว่า จำเลย เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ดังนั้น การที่ศาลไม่ยกเหตุที่จำเลย เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน ดังที่พนักงานคุมประพฤติได้ทำการสืบเสาะมาจึง เป็นการชอบด้วยกฎหมาย¹⁴ หากศาลใช้ ดุลพินิจ "เห็นเป็นการสมควร" ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 โดยไม่ถือตามข้อ เสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติเสนอมาก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีดังกล่าวนี้แม้จะเป็นดุลพินิจของ ศาล หากปรากฏจากรายงานสืบเสาะและพินิจว่ามีหลักฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ว่าจำเลย เคยต้อง โทษจำคุกมาก่อนและไม่ได้รับประโยชน์จากราชบัญญัติล้างมลทินฯ ศาลก็ไม่ควรที่จะรอกการ ลงโทษและนำมาตราการคุมประพฤติมาใช้กับจำเลยผู้นั้น

นอกจากนี้ การที่ศาลสั่งให้พนักงานคุมประเวศติสืบเสาะและพินิจและ เสนอรายงานต่อ ศาลนั้น พนักงานคุมประเวศติสืบเสาะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากคำฟ้องและคำให้การ ถ้าหากศาลจะใช้รายงานและความเห็นของพนักงานคุมประเวศติในทางที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยแล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 159 บัญญัติว่า ถ้าจำเลยเคย ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำผิดมาแล้ว เมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลย ฐานไม่ซื่อสัตย์ให้กล่าวมาในฟ้อง และมาตรา 192 บัญญัติว่า ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกิน คำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง

ศาลจะต้องแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายให้จำเลยทราบและจำเลยมีสิทธิคัดค้านได้ อย่างไรก็ตามก็ตี
 ขึ้นอยู่กับว่าศาลจะมีความเชื่อถือในความสุจริตของพนักงานคุมประพฤติเพียงใด และยอมรับ
 รายงานสืบเสาะและพินิจมากน้อยแค่ไหนด้วย ซึ่งในกรณีที่จำเลยคัดค้านรายงานสืบเสาะและ
 พินิจก่อนที่จะเสนอรายงานต่อศาล พนักงานคุมประพฤติจะเตรียมหลักฐานไว้อย่างพร้อมมูลและ
 ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายงานจะต้องมีที่ปรากฏในสำนวนการสืบเสาะและพินิจด้วย เพื่อที่จะ
 นำเข้าสืบค้นที่จำเลยคัดค้าน ซึ่งในการรับฟังรายงานนั้นศาลมีอำนาจรับฟังโดยไม่ต้องมีพยาน
 บุคคลประกอบ และศาลยังมีอำนาจรับฟังรายงานเป็นพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลยได้
 ถึงแม้ว่าพยานบุคคลผู้ให้ข้อมูลในรายงานจะมีได้มาเบิกความต่อศาลหรือมิได้เผชิญหน้าหรือถาม
 คำนจากจำเลย แสดงให้เห็นว่าการรับฟังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยจากรายงานสืบเสาะ
 และพินิจเพื่อใช้ประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษนั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดีที่
 ต้องอาศัยพยานหลักฐานเข้าสืบเช่นกัน แต่การดำเนินกระบวนการพิจารณามีลักษณะแตกต่างไปจาก
 การวินิจฉัยความผิดของจำเลยที่ต้องมีกฎเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ
 รายงานสืบเสาะและพินิจที่นำมาใช้จะเป็นพยานบอกเล่าสามารถที่จะรับฟังได้โดยไม่ต้องสืบพยาน
 บุคคลประกอบ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าบทบัญญัติตามมาตรา 13 เป็นการให้สิทธิแก่จำเลยใน
 การโต้แย้งคัดค้านรายงาน เป็นผลทำให้จำเลยได้รับความคุ้มครองจากการพิพากษาคดีที่อาศัย
 ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ในการกำหนดโทษ และเป็นการตรวจสอบรายงานไปในตัวด้วย

สำหรับการคัดค้านรายงานที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย เมื่อศาลจะใช้รายงานนั้นให้ศาล
 แจ้งให้จำเลยทราบ ซึ่งแตกต่างจากในต่างประเทศ กล่าวคือ กำหนดให้มีการส่งสำเนารายงาน
 สืบเสาะและพินิจแก่จำเลยก่อนพิพากษา หากจำเลยพบว่ารายงานนั้นไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์
 จำเลยมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านรายงาน ทั้งนี้ ศาลจะต้องวินิจฉัยก่อนว่าข้อมูลเหล่านั้นไม่ช่วยสนับสนุน
 หรือไม่เกี่ยวข้องกับการพิพากษาและมีความสำคัญต่อการพิพากษาคดีหรือไม่ ศาลจะใช้
 ดุลพินิจออกคำสั่งเลื่อนการพิจารณาเพื่อให้โอกาสคู่ความเตรียมตัวสำหรับการพิจารณาพยาน
 หลักฐานที่จะมีขึ้นต่อไป

สำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น เมื่อจำเลยได้กล่าวอ้างข้อสงสัยโดยมีเหตุผลสมควร จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสืบเกี่ยวกับประเด็นความเชื่อถือของรายงาน ซึ่งระดับการพิสูจน์พยานหลักฐานนั้นก็มีความแตกต่างจากการวินิจฉัยความผิด กล่าวคือ ในการวินิจฉัยความรับผิดก่อนที่จะตัดสินว่า จำเลยได้กระทำความผิดนั้นจะต้องมีการพิสูจน์เงินต้นสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง^{๕๕} ส่วนการโต้แย้งคัดค้านรายงานสืบเสาะและพินิจนั้น ได้กำหนดให้พนักงานคุมประพฤตินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็นก่อน และจำเลยมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ ระดับในการพิสูจน์พยานหลักฐานเพียงแต่นำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาล เพื่อให้เห็นว่าพยานหลักฐานที่ขัดแย้งและเชื่อถือได้เท่านั้น^{๕๖} ส่วนขอบเขตของการรับฟังรายงานและความเห็นเป็นพยานหลักฐานสำหรับการพิจารณาเรื่องโทษและวิธีการที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำความผิดเท่านั้น จะไม่นำมาใช้วินิจฉัยการกระทำของจำเลยว่าเป็นความผิดหรือไม่ จึงนำข้อเท็จจริงจากรายงานมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้ แม้ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของไทยจะไม่ได้มีการแบ่งแยกขั้นตอนการวินิจฉัยความผิดและขั้นตอน

^{๕๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่า "ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย"

^{๕๖} เป็นลักษณะการพิสูจน์พยานหลักฐานที่จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ซึ่งจะอยู่ระหว่างมาตรฐานการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีแพ่งที่มีน้ำหนักมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ไม่ถึงขนาดระดับการพิสูจน์ความรับผิดทางอาญาที่จะต้องมีการพิสูจน์เงินต้นสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

การกำหนดโทษออกจากกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งในการกำหนดโทษนั้นหากศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังรายงานสืบเสาะและพินิจ และมีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย จำเป็นที่จะต้องมิชอบเขตการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการพิจารณาโทษ และการนำมาตรการคุมประพฤติมาใช้กับจำเลยซึ่งจะไม่นำพยานหลักฐานจากรายงานสืบเสาะและพินิจมาใช้วินิจฉัยความรับผิดชอบของจำเลย

4. วิเคราะห์ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในขั้นตอนภายหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งคุมประพฤติ

4.1 การให้ความยินยอมของจำเลยต่อการคุมประพฤติ

4.1.1 การยอมรับเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

คดีที่ศาลใช้ดุลพินิจสั่งให้คุมประพฤติจำเลย เงื่อนไขการคุมประพฤติจะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการคุมประพฤติ ซึ่งเงื่อนไขนั้นศาลจะกำหนดก็ข้อในรายละเอียดอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับลักษณะต่าง ๆ ของจำเลย การกระทำความผิดตลอดจนพฤติการณ์ของแต่ละคดี ในกรณีที่มีการกำหนดระยะเวลาในการรายงานตัวและเงื่อนไขในการคุมประพฤติที่ไม่เหมาะสมกันของจำเลยในแต่ละราย และยังไม่มีความมาตรฐานที่ตีพอจะก่อให้เกิดการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติในภายหลังได้ จะเห็นได้ว่าการฝ่าฝืนเงื่อนไขมีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการที่เงื่อนไขเหล่านั้นสามารถปฏิบัติได้และสามารถตรวจสอบได้มากนัก ยิ่งโดยดลนั้น การฝ่าฝืนเงื่อนไขที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังจึงขึ้นอยู่กับขอบเขตในการกำหนดเงื่อนไขเหล่านั้นว่าชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ ปฏิบัติได้จริงเพียงใด พนักงานคุมประพฤติจึงควรเป็นผู้เสนอเงื่อนไขได้เนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับจำเลยและเป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวจำเลย จึงเป็นผู้ที่ทราบดีว่าควรใช้มาตรการใดกับจำเลยนั้น ๆ แทนที่จะให้ศาลเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการคุมประพฤติแต่เพียงลำพัง เพราะอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติและเกิดความยากลำบากในการบังคับใช้

การกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติในต่างประเทศนั้น จำเลยผู้กระทำความผิดจะต้องให้ความยินยอมให้ศาลสั่งคุมประพฤติและยอมรับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนด เมื่อยินยอมแล้วก็เท่ากับเป็นสัญญาาระหว่างผู้กระทำความผิดกับศาล สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 6 (3) บัญญัติว่า "พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจหน้าที่.....(3) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถของจำเลยว่าจะปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟูตนเองได้เพียงใดหรือไม่ ตลอดจนความต้องการของจำเลยเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ" ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะและพินิจจำเลย พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบถามถึงความประสงค์ของจำเลยที่จะให้ศาลใช้วิธีการคุมประพฤติ * หากจำเลยไม่ประสงค์จะให้ศาลใช้วิธีการคุมประพฤติ ศาลก็ย่อมจะใช้วิธีการนี้กับจำเลยไม่ได้ แต่ถ้าจำเลยประสงค์จะให้ศาลใช้วิธีการคุมประพฤติกับจำเลย ศาลก็จะรับไว้ประกอบการพิจารณาว่าวิธีการคุมความประพฤติเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับจำเลยหรือไม่ ถ้าศาลเห็นว่าเหมาะสมศาลก็จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คุมประพฤติจำเลยไว้ โดยกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยปฏิบัติตามและให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ควบคุมสอดส่อง ส่วนมากจำเลยที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจประสงค์จะให้ศาลใช้วิธีการคุมประพฤติแทบทั้งสิ้น ส่วนกรณีที่จำเลยไม่ได้ผ่านขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้อำนาจศาลกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติได้โดยที่พนักงานคุมประพฤติไม่ได้เสนอเงื่อนไขและไม่ต้องได้รับความยินยอมจากจำเลยก็มีผลบังคับได้ ภายหลังจากที่ศาลได้กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ แล้ว ศาลจะต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบเพื่อดำเนินการคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนดต่อไป ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่ามิใช่จำเลยเป็นจำนวนมากที่ศาลมีคำสั่งคุมประพฤตินี้ได้มารับทราบเงื่อนไขการคุมประพฤติและหลบหนีไปทันทีที่ได้รับการปล่อยตัว ซึ่งก่อให้เกิดภาระแก่พนักงานคุมประพฤติที่ต้องติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อมารับทราบเงื่อนไขและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

---

* ข้าพเจ้าต้องการให้ศาลใช้วิธีการคุมความประพฤติและยินดีที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดทุกประการ หรือข้าพเจ้าไม่ต้องการให้ศาลใช้วิธีการคุมความประพฤติ เพราะ...

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า การนำตัวจำเลย เข้าสู่การคุมประพฤติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอบถามความต้องการของจำเลย เกี่ยวกับการคุมประพฤติ และการยอมรับเงื่อนไขการคุมประพฤติตามที่ศาลกำหนด ไม่ว่าจะจำเลยจะผ่านขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจมาก่อนหรือไม่ก็ตาม เพราะการคุมประพฤติมีลักษณะ เป็นสัญญา 2 ฝ่าย มิใช่มาตรการบังคับหากจำเลยสมัครใจยอมรับการคุมประพฤติก็จะบรรลุผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่ศาลกำหนดควรจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติ มีเหตุผลและสอดคล้องกับพฤติการณ์การกระทำ ความผิดอันเป็นเหตุให้ศาลสั่งคุมประพฤติ ดังนั้น จึงไม่ควรกำหนดเงื่อนไขให้เป็นเครื่องมือในการลงโทษ และไม่ควรถาหนดหมายให้ผู้ถูกคุมประพฤติปฏิบัติอย่างเข้มงวดในทุกกรณี ควรจะมีการยืดหยุ่นในการบังคับใช้เงื่อนไขคุมประพฤติซึ่งจะพิจารณาเป็นรายคดีไป ขณะเดียวกัน ถ้าหากศาลกำหนดเงื่อนไขไม่เหมาะสม พนักงานคุมประพฤติก็ควรที่จะมีอำนาจรายงานให้ศาลทราบเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขให้เหมาะสม

นอกจากเงื่อนไขให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ยังมีเงื่อนไขให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เพื่อจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร ซึ่งการนำวิธีการลงโทษโดยการทำงานให้กับชุมชน (Community Service Order) มาใช้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับเอาวิธีการแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยการหลีกเลี่ยงวิธีการจำคุกในระยะสั้น โดยให้ผู้กระทำความผิดต้องเสียเวลาส่วนตัวมาทำงานให้กับชุมชน และในขณะเดียวกัน มาตรการนี้ก็เป็นการทดแทนต่อสังคมสำหรับความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำลงในการงานที่มีประโยชน์ต่อสังคมและปราศจากค่าจ้างตอบแทน¹⁷ อย่างไรก็ตาม ในการลงโทษให้ทำงานเพื่อชุมชนนี้ก็มิมีเงื่อนไขเช่นกัน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดจะต้องยินยอมด้วยกับการลงโทษชนิดนี้

¹⁷ วิชัย อริยะนันท์ทกะ, "วงการกฎหมายทั่วไป," ตุลพาท 32 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2528) : 97-98

และจะต้องมีหลักเกณฑ์และขอบเขตในการใช้อย่างรัดกุม เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (1) พบว่าในการนำวิธีการทำงานบริการสังคมมาใช้นั้น การกำหนดกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์อยู่ในความตกลงของเจ้าพนักงาน (พนักงานคุมประพฤติ) และผู้ถูกคุมความประพฤติโดยที่ศาลมิได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งการกำหนดมาตรการดังกล่าวไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากการขาดอำนาจบังคับของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากนี้ การทำงานบริการสังคมไม่มีการกำหนดรายละเอียดระยะเวลาการทำงานกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ว่าควรมีขอบเขตเพียงใด โดยปล่อยให้บุคคลพินิจของศาลหรือพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความคลุมเครือและอาจนำไปสู่ความไม่เหมาะสมในการใช้มาตรการดังกล่าวได้ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มิได้กำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน ดังได้กล่าวข้างต้น และควรมีการกำหนดระยะเวลาที่ทำให้งานบริการสังคมเสร็จสิ้น นอกเหนือจากการกำหนดชั่วโมง เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เมื่อศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติและกำหนดให้ทำงานบริการสังคม พนักงานคุมประพฤติควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของสุขภาพทางกาย จิตใจ และภาวะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้กระทบถึงการประกอบสัมมาอาชีพของผู้ถูกคุมความประพฤติ และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อหน้าที่การเลี้ยงดูหรือความรับผิดชอบต่อครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ และที่สำคัญคือ พนักงานคุมประพฤติจะต้องพิจารณาผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นราย ๆ ไป โดยพิจารณาทั้งความสามารถและความเหมาะสมต่อการทำงานแต่ละประเภท¹⁸ เมื่อศาลมีคำสั่งให้คุมความประพฤติและกำหนดให้ทำงานบริการสังคม พนักงานคุมประพฤติควรจะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ในการลงโทษของศาลและใช้ดุลพินิจประกอบการตัดสินใจในการจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมที่เหมาะสมกับบุคลิกลักษณะและตามความต้องการของผู้ถูกคุมความประพฤติ และให้มีความสอดคล้องต่อกิจกรรมของหน่วยงานซึ่งอำนาจประโยชน์ต่อประชาชน

¹⁸ กฤตศิลป์ กนกนาก, "การให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม : นวัตกรรมของงานคุมประพฤติ," บทบัญญัติ 46 (ธันวาคม 2533) : 34.

4.1.2 การยินยอมในการควบคุมสอดส่อง

ในการดำเนินงานควบคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติมีความจำเป็นที่จะต้องออกไปสอดส่องยังที่อยู่อาศัยของผู้ถูกคุมความประพฤติซึ่งจะเป็นไปในลักษณะการ เยี่ยม เยียน สอดถาม ในบางครั้งพบผู้ถูกคุมความประพฤติหรือบุคคลอื่น เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน เป็นต้น หากพนักงานคุมประพฤติสอดถามผู้ถูกคุมความประพฤติเพียงคนเดียวก็อาจไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับนิสัยและความประพฤติหรือข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่แน่ชัดเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติ ทั้งนี้ผู้ถูกคุมความประพฤติอาจให้ถ้อยคำปกปิดเพื่อประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น กรณีดังกล่าวพนักงานคุมประพฤติอาจสอดถามญาติหรือเพื่อนบ้านของผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยเน้นเกี่ยวกับนิสัยและความประพฤติ การปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ตลอดจนความเห็นเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติว่าสามารถแก้ไขฟื้นฟูหรือปรับปรุงตนให้ดีขึ้นมากน้อย เพียงใดแล้วให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน^{๑๖}

ในการปฏิบัติงานควบคุมสอดส่องนั้น การออกไปเยี่ยมเยียนสอดถามควรจะมีขอบเขตเพียงใด ผู้เขียนเห็นว่า การควบคุมสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติควรจะต้องมีขอบเขตจำกัดที่ จะต้องไม่เข้าไปก้าวล่วงในชีวิตส่วนตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ จนถือว่าเป็นการล่วงละเมิด สิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่นั้นพนักงานคุมประพฤติมีฐานะ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา การที่พนักงานคุมประพฤติ เข้าไปยังที่อยู่อาศัย เพื่อ เยี่ยม เยียน สอดถาม ต้องกระทำไปอย่างมีขอบเขตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการคุมประพฤติ และมีเหตุผลสมควรตามพฤติการณ์แต่ละคดี เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตาม เงื่อนไขที่ศาลกำหนด และเมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 พบว่า ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติ ในลักษณะ เป็นการกำหนดอำนาจ

^{๑๖} สำนักงานคุมประพฤติกลาง, คู่มือการปฏิบัติงานคุมประพฤติ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทตรีสมบัติการพิมพ์, 2533), หน้า 133.

และหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและมีผลบังคับตามกฎหมาย²⁰ ทั้งนี้ เนื่องจากฐานะของพนักงานคุมประพฤติเป็นไปในลักษณะของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้ถูกคุมความประพฤติ และในบางกรณีก็จำเป็นต้องมีมาตรการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อก่อให้เกิดผลดีในการปฏิบัติงาน²¹ ในทางปฏิบัติเคยมีผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติ แต่พนักงานคุมประพฤติก็ได้ดำเนินการทางคดีอาญากับผู้ไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวแต่อย่างใด แต่ส่วนใหญ่ผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ให้ถ้อยคำ ผู้เกี่ยวข้อง ญาติ มักจะให้ความร่วมมือกับพนักงานคุมประพฤติเป็นอย่างดี

²⁰ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 7

²¹ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 19 บัญญัติว่า ผู้ใดเป็นเจ้าของหรือครอบครองสถานที่ที่จำเลยหรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัย หรือทำการงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับชายชดชืนไม่ยอมให้พนักงานคุมประพฤติเข้าไปในสถานที่นั้น หรือไม่ยอมตอบคำสอบถามของพนักงานคุมประพฤติ ตามมาตรา 7 (1) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

มาตรา 20 บัญญัติว่า ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานคุมประพฤติ โดยไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ หรือไม่ยอมสาบานหรือปฏิญาณตน หรือไม่ยอมให้ถ้อยคำตามมาตรา 7 (2) หรือไม่ยอมส่งวัตถุหรือเอกสารตามมาตรา 7 (3) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

4.2 ปัญหาอันเกิดจากการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติ

การเพิกถอนการคุมประพฤติเป็นกรณีที่มีคำสั่งให้คงใช้วิธีการคุมประพฤติ และใช้วิธีการจำคุกตามที่กำหนดโทษไว้แต่เดิมแทน ในการเพิกถอนการคุมประพฤตินั้นข้อที่ควรพิจารณา คือ การผิดเงื่อนไขอันเป็นเหตุให้ศาลเพิกถอนการคุมประพฤติควรเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่จงใจกระทำผิดและมีผลร้ายแรงพอสมควร นอกจากนี้ ผู้ถูกคุมความประพฤติควรได้รับการพิจารณาอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม ซึ่งในการพิจารณาคดีศาลจะใช้ดุลพินิจพิจารณา รายงานการคุมประพฤติ²² หากศาลเห็นว่าไม่มีการฝ่าฝืนการคุมประพฤติก็น่าจะคงไว้ หากเห็นด้วยกับรายงานผู้ถูกคุมความประพฤติก็อาจจะถือว่าคงเตือนและคงการคุมประพฤติไว้ หรือถูกเพิกถอนการคุมประพฤติและรับโทษจำคุก ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การพิจารณาความร้ายแรง ความหนักเบาในการฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดนั้นย่อมแตกต่างกันไป เช่น การทำผิดเงื่อนไขเล็กน้อย หน่อย หน่อย ใดแก่ การที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่มารายงานตัวตามกำหนดครั้งหรือสองครั้ง และจากการศึกษาการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติในต่างประเทศพบว่า ศาลจะต้องพิจารณาก่อนว่าการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติได้เกิดขึ้นจริงหรือไม่ และการฝ่าฝืนนั้นสมควรเพิกถอนการคุมประพฤติหรือไม่ แสดงให้เห็นว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาว่าผู้ถูก

²² พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมาย พ.ศ. 2522 มาตรา 15 บัญญัติว่า ถ้าผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้ถูกคุมความประพฤติเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานเสนอให้ศาลทราบโดยไม่ชักช้า แต่ถ้ารายงานนั้นเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ศาลเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้ทราบ ในกรณีเช่นว่านี้ผู้ถูกคุมความประพฤติน่าจะมีสิทธิที่จะคัดค้านและนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ และให้นำมาตรา 13 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

คุมความประพฤติสมควรจะถูกจำคุกหรือไม่ หรือมีมาตรการอื่น ๆ ที่จะนำมาใช้กับผู้คุมความ
 ประพฤติ นอกจากนี้ ในการวินิจฉัยยังเปิดโอกาสให้ผู้คุมความประพฤติเสนอหลักฐานเพื่อ
 อ้างเหตุอันควรปราณีได้อีกด้วย สำหรับการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติของประเทศไทย
 ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการคุมประพฤติเป็นจำนวนน้อยมาก เนื่องจากผู้คุมความประพฤติมักอ้าง
 เหตุอันควรปราณีต่อศาลเสมอ ผู้คุมความประพฤติที่กระทำผิดเงื่อนไขก็ไม่ได้หมายความว่า
 ศาลจะใช้ดุลพินิจเพิกถอนการคุมประพฤติทุกรายเสมอไป ซึ่งในต่างประเทศนั้นได้ให้ความสำคัญ
 ต่อการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติเป็นอย่างยิ่ง พนักงานคุมประพฤติจะมีบทบาทกึ่งตุลาการ
 (Quasi-Judicial Role) โดยพนักงานคุมประพฤติจะรวบรวมเหตุการณ์ ความรุนแรงและ
 เหตุผลในการฝ่าฝืนเงื่อนไข และให้ความเห็นว่าสมควรจะเพิกถอนหรือไม่ แล้วนำเสนอศาล
 เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจเพิกถอนอย่างมีเหตุผลและเหมาะสม สำหรับศาลไทยพนักงานคุมประพฤตินั้น
 หน้าที่รายงานการฝ่าฝืนเงื่อนไขหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการคุมประพฤติที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น
 พนักงานคุมประพฤติไม่มีอำนาจที่จะเสนอความเห็นเกี่ยวกับการเพิกถอนการคุมประพฤติทั้ง ๆ ที่
 พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของผู้คุมความประพฤติได้เป็น
 อย่างดี ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าพนักงานคุมประพฤติควรที่จะมีบทบาทในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการ
 การฝ่าฝืนเงื่อนไขและการเพิกถอนการคุมประพฤติในการเสนอความเห็นควรมีลักษณะเป็นการ
 เสนอข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ ผลดีผลเสียของการเพิกถอน ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลใช้
 ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติ โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจอย่างเต็มที่
 ว่าควรพิจารณาสิ่งอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับผู้คุมความประพฤติในแต่ละราย

สำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤตินั้น จากการศึกษาเกี่ยวกับ
 การพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าเมื่อพนักงานคุมประพฤตินั้น
 คำร้องขอให้ศาลเพิกถอนจะมีการโต้สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นก่อนว่ามีเหตุสมควรหรือไม่ที่จะ
 เชื่อว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติได้ถูกฝ่าฝืน เว้นแต่ผู้คุมความประพฤติจะสละสิทธิในการ
 โต้สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้น ผู้คุมความประพฤตินั้นมีสิทธิทราบข้อกล่าวหา การออกหมายจับ
 ผู้ฝ่าฝืนการคุมประพฤติจะต้องมีคำร้องในการขอยกฟ้องซึ่งจะต้องระบุข้อกล่าวหาที่ถูกฝ่าฝืน ผู้ถูก
 คุมความประพฤตินั้นมีสิทธิจะเสนอพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างของตน สิทธิที่จะเผชิญ
 หน้ากับพยานที่เป็นปฏิปักษ์ และมีการพิจารณาขั้นสุดท้ายก่อนการตัดสินว่าการคุมประพฤติควรถูก

เพิกถอนหรือไม่ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้เป็นสิทธิตามหลักการให้ความยุติธรรมตามกฎหมาย (Due Process of Law) ในการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติ โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโต้สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้น (Preliminary Hearing) เพื่อพิจารณาว่ามีเหตุสมควรหรือไม่ที่จะเชื่อว่าเงื่อนไขการคุมประพฤติได้ถูกฝ่าฝืน ซึ่งจะพิจารณาโดยองค์กรหรือคณะกรรมการที่มีความเป็นกลางและมีได้เป็นผู้ให้ความเห็นในการเพิกถอน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาดังกล่าวนี้น่าจะกำหนดไว้เป็นสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติอาจสละสิทธิได้ และในการพิจารณาโต้สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นกำหนดให้มีการจัดทำรายงานการพิจารณาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ศาลตรวจสอบว่ามีข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นมูลเหตุแห่งการเพิกถอนเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ถูกคุมความประพฤติจากการพิจารณาเพิกถอนในครั้งที่ 2 ได้อาศัยมูลเหตุการกระทำอย่างเดียวกัน รวมทั้งระบุถึงเหตุผลว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ที่จะมีการเพิกถอนการคุมประพฤติ ส่วนการพิจารณาเพิกถอนในขั้นสุดท้าย (Final Hearing) ศาลจะเป็นผู้พิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติ

ส่วนการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติในประเทศไทย พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ได้กำหนดไว้ว่า การรับฟังรายงานการคุมประพฤติในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤติ หากรายงานการคุมประวัตินั้นเป็นผลร้าย ให้ศาลเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อแจ้งข้อความเป็นผลร้ายนั้นให้ทราบ ซึ่งผู้ถูกคุมความประวัตินี้มีสิทธิคัดค้านและนำพยานหลักฐานมาสู้หักล้างได้²³ เมื่อศาลมีหมายเรียกผู้ถูกคุมความประพฤติโดยหมายเรียกนั้นจะระบุถึงการฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมประพฤติและนัดพร้อมให้พนักงานคุมประพฤติมาเพื่อสอบถาม²⁴ ในกรณีนี้ประเทศไทยจะไม่ได้แบ่งแยก

²³ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 15

²⁴ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 มาตรา 16

การพิจารณาเพื่อไต่สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นออกมาอย่างชัดเจน เนื่องจากประเทศไทยไม่มีองค์กรหรือคณะกรรมการที่มีความเป็นกลางและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือเป็นผู้ที่ให้ความเห็นในการเพิกถอน โดยกำหนดให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาเพิกถอนเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 15 ได้ครอบคลุมไปถึงการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นแล้ว แม้ว่าจะไม่มีขั้นตอนการพิจารณาไต่สวนออกมาอย่างเด่นชัด แต่ศาลก็มีอำนาจและดุลพินิจที่จะพิจารณาถึงเหตุผลของการฝ่าฝืนเงื่อนไข และสามารถที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติไปในคราวเดียวกันได้ ในทางกลับกันหากมีการกำหนดองค์กรที่เป็นกลางขึ้นมาเพื่อพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้ว อาจมีผลทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการ และอาจเป็นไปได้ว่าหากดุลพินิจขององค์กรในการพิจารณามีความขัดแย้งกับดุลพินิจของศาลก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ เลย แต่กลับทำให้การพิจารณาเพิกถอนล่าช้าลงไปอีกด้วย และยังมีข้อสังเกตอีกว่าการให้สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ถูกคุมความประพฤติอาจสละสิทธิในการพิจารณานี้ได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 15 ผู้เขียนมีความเห็นว่า การพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติได้ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคุมความประพฤติจากการถูกเพิกถอนการคุมประพฤติ ทั้งนี้ พิจารณาจากการที่ผู้ถูกคุมความประพฤติได้รับแจ้งข้อกล่าวหาโดยศาลจะหมายเรียกให้ผู้ถูกคุมความประพฤติมาเพื่อสอบถาม และมีสิทธิในการคัดค้านและนำพยานหลักฐานมาสืบหากล้างได้* ซึ่งเป็นสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกเพิกถอนในกรณีที่จำเลยปฏิเสธการฝ่าฝืน หรือมีเหตุผลที่เป็นสาระในการโต้แย้งคัดค้านการเพิกถอน ผู้ถูกคุมความประพฤติควรที่จะมีทนายความช่วยเหลือเพื่อที่จะให้ข้อคิดเห็นเท่าที่จำเป็น ส่วนในการดำเนินวิธีพิจารณานั้นกำหนดให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้²⁵ จะเห็นได้ว่า

* ในการคัดค้านและนำพยานมาสืบหากล้างนั้นให้นำบทบัญญัติ มาตรา 13 มาบังคับโดยอนุโลม

²⁵ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา

การพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติไม่ใช่การวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา และการพิจารณาเพิกถอนไม่จำเป็นต้องกระทำเช่นเดียวกับการฟ้องคดีอาญา แม้ว่าการเพิกถอนอาจเป็นผลทำให้ผู้คุมคุมความประพฤติต้องรับโทษจำคุกก็ตาม เมื่อวินิจฉัยพิจารณาความไม่ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งจึงไม่มีลักษณะการพิจารณาอย่างเป็นทางการ การพิจารณาเพิกถอนจึงไม่ได้ยึดถือกฎเกณฑ์การดำเนินวิधिพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไป กฎเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่นำมาใช้ในการเพิกถอนจึงเป็นดุลพินิจของศาล ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการพิสูจน์พยานหลักฐานในการพิจารณาเพิกถอนไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย เพียงแต่พิสูจน์ว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นมีน้ำหนักมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นเดียวกับมาตรฐานการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีแพ่งซึ่งเป็นพยานที่มีน้ำหนักที่เชื่อถือได้มากกว่าและมีเหตุผลน่าจะเป็นไปได้มากกว่า (preponderance of evidence) และในกรณีที่ศาลพิจารณาเพิกถอนได้มีคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เป็นผลร้ายแก่ผู้คุมคุมความประพฤติมากขึ้น ผู้คุมคุมความประพฤตินิสิตขอทูลขอคำสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้

ส่วนกรณีที่ผู้คุมคุมความประพฤติได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ในระหว่างการคุมประพฤติ อันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ซึ่งโดยหลักการแล้วการคุมประพฤติจะยังไม่ถูกเพิกถอน เว้นแต่จะถูกตัดสินลงโทษในความผิดที่ได้กระทำขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าความผิดนั้นแม้ยังไม่อาจถูกฟ้องร้องได้สำเร็จก็ตาม พนักงานคุมประพฤติจะเสนอรายงานให้ศาลทราบว่ามีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป คือ ผู้คุมคุมความประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีขึ้นใหม่ในระหว่างคุมประพฤติ ศาลจะมีคำสั่ง นัดพร้อม ออกหมายจับ และเพิกถอนการคุมประพฤติ ในกรณีดังกล่าวนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดสิทธิที่จะปฏิเสธการให้การ เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งจะได้รับควบคุมครองในการพิจารณาคดีหากมีการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติก่อนการพิจารณาความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกัน คำให้การของผู้คุมคุมความประพฤติที่ให้ไว้ใน การพิจารณาเพิกถอนอาจมีผลต่อการให้การปกป้องตัวเองในคดีอาญาที่ยังไม่มีคำพิพากษา ทั้งนี้ได้มีการเสนอทางเลือกไว้ 2 ทาง คือ ให้เลื่อนการพิจารณาเพิกถอนออกไปเพื่อรอฟังผล คำพิพากษาคดีอาญาหรือให้ความคุ้มกันคำให้การของผู้คุมคุมความประพฤติในการพิจารณาเพิกถอน โดยกำหนดให้เป็นสิทธิที่จะปฏิเสธการให้การที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเลื่อนการพิจารณาเพิกถอนออกไปจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมกว่า เนื่องจากผู้คุมคุมความประพฤติไม่ต้องเปิดเผยวิธีการต่อสู้คดีของตนก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีอาญา และการให้ความคุ้มกัน

คำให้การในการพิจารณาเพิกถอนจะเป็นอุปสรรคต่อการเสนอพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ได้ นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่ากรณคดีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดทางอาญามาเป็น
มูลเหตุในการพิจารณาเพิกถอนนั้น ควรมีการกลั่นกรองก่อนว่าผู้ถูกคุมความประพฤติได้กระทำ
ความผิดตามที่ถูกล่าหานั้นจริง ซึ่งมีทางเป็นไปได้ว่าศาลที่พิจารณาคดีอาญาอาจมีคำพิพากษา
ยกฟ้อง และจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใดเลยต่อการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติที่ได้
กระทำไปแล้ว ในกรณีดังกล่าวนี้มีความแตกต่างไปจากกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่ปฏิบัติตาม
เงื่อนไขที่ศาลกำหนด * ซึ่งสามารถจะพิจารณาเพิกถอนได้ทันที ดังนั้น กรณีที่ผู้ถูกคุมความ
ประพฤติถูกจับกุมดำเนินคดีขึ้นใหม่ ก็ไม่ได้หมายความว่าศาลควรจะเพิกถอนการคุมประพฤติทันที
และไม่ควรถือว่าเขาเป็นผู้ฝ่าฝืนเงื่อนไขคุมประพฤติจนกว่าจะถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดจริง
ควรเลื่อนการพิจารณาเพิกถอนการคุมประพฤติออกไปเพื่อรอฟังผลคำพิพากษาของศาลก่อน และ
สามารถนำคำพิพากษานั้นมาใช้พิจารณาสั่งเพิกถอนการคุมประพฤติต่อไป ในกรณีดังกล่าวนี้อาจ
เป็นไปได้ว่ากำหนดระยะเวลาการคุมประพฤติกำลังจะครบกำหนดในไม่ช้าแล้ว จึงควรปล่อย
ให้การคุมประพฤติสิ้นสุดลงด้วยข้อสันนิษฐานว่า ถ้าศาลพบว่าได้กระทำความผิดจริงผู้ถูกคุมความ
ประพฤติก็จะถูกลงโทษอย่างเหมาะสมสำหรับคดีใหม่และบทโทษที่รอการลงโทษในคดีเดิมได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

* การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขคุมประพฤตินี้ 2 แบบ คือ การฝ่าฝืนกฎหมาย
เป็นกรณีที่ได้กระทำความผิดทางอาญาขึ้นใหม่ในระหว่างคุมประพฤติ และการฝ่าฝืนทางเทคนิค
เป็นกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด